

Jacob Israël de Haan, 'Het daggie', in: Levensrecht, jrg 3 (1907) blz 31-36

KLEINE BESCHRIJVINGEN

DOOR

JACOB ISRAËL DE HAAN.

Het daggie.

Omdat die kaartjes voor de boot van Zaandam zoo spotgoedkoop waren, had de man van juffrouw Veer, die al sinds jaar en dag in de veemen werkte, er tien in 'n boekje gekocht. Ja, hoe kwam hij d'r bij? Goeiekoop? Jawel zeker, maar wat je niet noodig hadt, dat was dan toch maar op alle manieren te duur. Affijn, alle harten bij je zelf. Hij kwam iederen dag zoo'n paar maal de booten langes, en een van de lui, die zukke kaartjes verkochten, een krats verdienden ze er aan, die kon hem nog van vroeger. Dus die had hem met 'n mooi ditje en 'n mooi datje zoo'n boekie van tien aangepraat.

O, zeker, 'n ditje en 'n datje daar kom-ie maar niet ver mee, als 't maar mooi is. Toen de man van juffrouw Veer met de kaartjes thuiskwam had hij daar eerst al heel wat over moeten hooren. Want juffrouw Veer was volstrekt niet op haar mondje gevallen. En gerust wel, wanneer ze het met woorden niet afkon, dan was ze niets schuw om haar handen te gebruiken. Op de buurt was ze ook de baas, en zelfs de huisjuffrouw kon niet tegen haar op. Ja, ze was nooit achter met de huur, en 'n blank briefie, niewaar, dan durf-ie al weer 'n beetje meer. Enfin, met dat ze zoo tegen d'r man stond uit-te-pakken, ja, je zou vragen: hoe veelt zoo'n groote kerel 't; die kon d'r ommers maken en breken; toen viel 't 'r ineenen in d'r hoofd, dat ze die kaartjes best gebruiken kon, om ook eens wat te doen. Dus zij pikte ze behoorlijk in, net of ze d'r man daarmee nou nog 'n grooten dienst dee.

Die was nog blij toe, dat hij d'r zoo afkwam. Ja, 'n man als die de heele dag in de veemen werken moet, dan wil die thuis geen zure gezichten zien, en dan laat die wel eens iets over zijn kant gaan.

* * *

Toen juffrouw Veer haar man dan met den middag weer naar z'n werk was gegaan, en toen zij op haar kalme gemak d'r etensrommeltje had aan kant gemaakt, toen ging ze naar zeven-en-twintig in het huis om toch d'ris met juffrouw Bergman te praten.

Juffrouw Bergman was een alleenstaande juffrouw. Ze zei, dat ze 'n weduwe was, dus dat kón wel. Maar 't kon evengoed ook van niet, want geen mensch die d'r ooit mansfamilie had aangetroffen. Ook sprak juffrouw Bergman nooit over haar man, en ze had geen mansportretten. Dat waren trouwens niet de zaken van juffrouw Veer. Neen! Als je van alle weduwen en weezen de boterbriefjes wou gaan napluizen, dan had je wel dagwerk. Zij kwam graag bij juffrouw Bergman, omdat die in het huis woonde. Zij verhuurde, ja zeker, en altijd zat ze stikkende vol. Nu was zij ook wel goed voor haar lieden, dat moest juffrouw Veer haar nageven. Trouwens, die nam een ander niet graag de kroon van 't hoofd, als ze daar buiten kon. Ook waren ze momenteel weer goed. Iedereen was momenteel goed op de buurt.

Juffrouw Veer dacht daar over terwijl ze d'r haar opmaakte en ze keek in d'r nette kapspiegel: 't wier al mooi grijs en dun. Ze vond 't goed, dat er weer vrede en vriendschap op de buurt was; want zoo was het leven nu eenmaal: vergeven en vergeten. Als maar niet weer alle vriendschap van een kant moest komen, want dan verdraaide ze-n-'t.

Juffrouw Bergman zat in haar prieeltje, dat een van haar kostgangers voor haar gemaakt had. Koef-noen. Geeneens geen centen voor 't hout. Makkelijk nietwaar? Als je 't maar aannam. D'r wier toch al gauw iets gezegd.

Juffrouw Veer dacht als dat mensch grootsch dee met haar prieel, en omdat ze in het huis woonde, dat ze dan dadelijk heenging. Maar juffrouw Bergman was heel vriendelijk. Zoo was 't leven nu eenmaal: vergeven en vergeten. En als de liefde maar van beide kanten kwam. Juffrouw Veer was nu in een zeer weeke stemming. Ze dacht nogers, dat vrede en vriendschap toch maar beter was dan kijven en wrijven. Toch goed van de huisjuffrouw, dat ze alles weer zoo goed voor mekaar had gebracht. Ja, de huisjuffrouw was de ergste ook nog al niet. Al zeiden de bureu

wel eens meer van haar dan zij verantwoordten konden. Trouwens, dat ging over en weer.

Juffrouw Veer begon nu ook over haar plan. Ze pakte uit over haar mallen kerel, maar niet erg, omdat hij d'r niet bij was, en omdat alles nou toch nog op z'n pootjes terecht kwam. Ook ging het juffrouw Bergman niets aan, wat zij en haar man met mekaar hadden. Nee, zóó was je goed, zóó was je slecht, en dan wier alles maar over breed gebracht. Ze zei dus, dat ze het plan had met deze mooie dagen, om de burenen te trakteren op een reisje naar Zaandam. Heen en weer. Ze had nu toch de kaartjes. Tien. Daar konden dan vijf burenen van profiteeren. Juffrouw Bergman wou zeker wel van de partij zijn? En de huisjuffrouw, die kon ze niet uitsluiten. En dan juffrouw Assmann en de nieuwe juffrouw van drie-en-dertig twéé-hoog. Dat waren d'r net vijf met haarzelf meegerekend. Ja, de juffrouw van drie-en-dertig, die was nog wel nieuw op de buurt, maar zij was altijd zeer netjes. Haar man was in vasten dienst bij de gemeente, dus daar kwam toch ook Jan-Rap-en-zijn-maat niet in. En zoo'n uitstapje was dan weleens meteen 'n goeie gelegenheid om kennis te maken. Juffrouw Bergman zei niet veel. O, net weer, of ze het niet deftig genoeg vond. Dan had ze 't maar voor 't zeggen. Dan wier er doodeenvoudig een ander meegevraagd.

Toen juffrouw Bergman zoo weinig zei, werd juffrouw Veer wel wat verlegen. 't Was misschien ook beter geweest als ze niet 't eerst bij juffrouw Bergman was gekomen. Hoe lang geleden was 't, dat ze mekaar allemaal harde woorden hadden gezegd over en weer? Ja, vergeven en vergeten, dat was maar mool en makkelijk, voor wie 't kon. En altijd bleef er nog kwaad zeer van zitten. Van pure verlegenheid begon juffrouw Veer toen haar plannetje heelemaal prachtig te maken. Ze had dan zóó gedacht: gewoon op tijd eten, dat de mannen naar d'rlui werk konden, maar dan de bordenboel laten staan voor den volgenden dag. En dan naar Zaandam met 't bootje van tweeën, of om kwart vóór dan ging er óók een, al naar het uitkwam. Dan in de stad wandelen. Ze was er nooit geweest, maar ze had 'n kennis, die d'r 'n nicht had, dus daar niet van. 't Was d'r heel aardig. Allemaal slooten en zoo, en houten huizen, die waren dan groen geverfd. Stel je voor hier in Amsterdam! Enfin, daar wou ze niet op neer kommen. Met die warmte was 'n tochie met de boot alleen al mooi genoeg, Boterhammen zou ieder voor zichzelf moeten meenemen. Ja, die nam je van thuis tienmaal zoo goedkoop mee, als dat je ze daar buiten kocht. Maar melk, of als 't uitkwam thee

en limonade, daar zorgde zij voor. Ja, ze zou dan toonen, dat ze ook iets voor de bureu overhad. Als de liefde maar niet altijd en eeuwig van één kant kwam.

Juffrouw Bergman zei toen eindelijk, dat ze de vriendelijke uitnoodiging gaarne aannam. Maar ze zei 't net zoo, of 't 'n heele gunst en 'n heele gratie was, dat ze 't dee. Juffrouw Veer stapte maar gauw op, want ze stond volstrekt niet voor zich zelve in, dat ze zich bij zoo'n drukkij stil hield. En toen ze thuiskwam hing dat heele daggie d'r al zóó ver de keel uit. Haar man moest 't ontgelden.

* * *

O, maar d'r kwam nog meer los. Dat deed 'r al de dampen aan 'n week te voren. De huisjuffrouw wou wel, als ze maar niet met haar eigen brood eerst 'n heelen middag hoefde rond te sjouwen, want dan werd 't te vies dat je het eten kon. Trouwens, wie andere menschen uitvroeg, die kon toch zeker moeielijk eischen, dat ze zelf voor hun consumptie zorgden. Goed zei juffrouw Veer, verslagen, dat was ook zoo, daar had ze zoo gauw niet aan gedacht, ze was blij, dat de huisjuffrouw haar op dat apperepoo bracht. Ze zou goed zorgen, dat niets te kort kwam.

Dat was dus één: dat 't haar zooveel centen kostte. Ja, en de kaartjes had ze toch ook niet voor niks. Of d'r man ze betaalde of dat zij ze betaalde, dat was toch één zak.

En de juffrouw van drie-en-dertig twee hoog, die bedankte. Ze zei kortaf, dat ze geen tijd had. Geen tijd! En iederen middag ging ze uit. Aangekleed gaat wandelen hoor! O, had ze geen tijd? Geen tijd? Wel, wat-ie zegt? Geen tijd! Maar dan begreep juffrouw Veer het meer als goed. Dan kon ze zeker met wandelen meer verdienen als met 'n toertje naar Zaandam. Ja, die nette juffrouwen, die zoo stil met d'r mannetje wonen, die moest je maar vertrouwen!

Juffrouw Assmann nam gelukkig dadelijk aan. Maar ze moest persee 'n vijfde man hebben, want anders was 't net, of ze d'r tien kaartjes geeneens kwijt kon. Wie kon ze anders vragen? Juffrouw Mens vast niet, om haar man niet. Dat was een smet, die was en bleef, dat die gezeten had. Ja, de tijd boette je af, maar de schande niet. Juffrouw Pruis kon niet, ze hoefde 't niet eens te vragen: die haar zus was ziek. En als ze juffrouw Tetten vroeg, dan wist ze 't wel, dan ging de huisjuffrouw niet. En ze was veel te blij, dat die wel ging, al had ze haar dan ook op kosten van brood en wat daar bij komt, gejaagd. De juffrouw

ult de winkel van Paul Kaiser kon niet weg. Ook was die Roomsche dan wist je nooit wat juffrouw Assmann zeggen zou, die nogal aan de fijne kant kon wezen.

Ja zeker, vooral als 't niet te pas kwam. Voor vijfde man vroeg juffrouw Veer dan ten slotte 'n eigen nicht van haar, die anders uit naaien ging, en die ze nou nog moest uitkooopen ook. Of 't geen centen genoeg kostte. Maar ze wou en ze zou persee met z'n vijfen gaan, al kwam de onderste steen ook boven. Maar razend als ze was! Haar man moest 't ontgelden.

* * *

En toen op 't laatst, toen hoopte ze maar, dat 't dien dag regenen zou, dat ze niet konden gaan. Zóó hing het haar bij voorbaat al de keel uit. Tot zóóver zat 't haar.... ze had 't wel uit willen huilen van de opgekropte zenewen.

Ze wist heelemaal de weg daar niet, en waar 't duur was voor consumptie en waar niet. Ja zeker, je hadt 'n Hollandschen mond bij je, en daarmee kon je vragen. Maar die lieden buiten, wie weet, wat 'n kleihazen of dat waren. Ze was vaak genoeg de kant van Haarlem opgeweest met de bloembollen, en naar Hilversum en Baarn ook, maar niet daar die kanten op. O, wat had ze de pé in. En 'n centen, dat 't haar kostte. D'r gouën kettinkie stond achter de schuine deur. Ze zou haar flacon ook maar wegbrengen, want afgepast geld meenemen, dat kon toch zeker ook niet. Tien guldens was niet te veel, en die gingen best op, als 't aan de huisjuffrouw lag. Ze was ziek van woede, juffrouw Veer.

En regenen dee 't niet. 't Was prachtig weer en 't bleef prachtig weer. Jawel, als je d'ris eenmaal naar 'n bui regen verlangde, dan kwam die niet. En anders? Je kon meestentijds de stad niet door van de modder en je zolen rotten van je voeten af. Voor haar part regende 't Woensdag ouê wijven. Ze zag 't wel: 't zou gerust niet regenen, en ze zou wel moeten gaan.

Ze was nu zóó ziek van hoofdpijn en opgekropte zenewen dat ze den heelen dag met 'n natte doek met azijn om haar hoofd loopen moest. Dat met zoo'n warmte.

* * *

En die Woensdag was het 't mooiste weer van de wereld. Geeneens te warm, geeneens veel wind. Regen? Mensch, geen

denken aan. In geen week niet, in geen veertien dagen niet. Vast niet. Ze kon er niet af, en ze moest nog doen of ze 't bar prettig vond. Als ze alleen d'r maar aan dacht, hoe dat malle mensch van Bergman aangenomen had net of 't 'n gunst was en 'n gratie. En centen, dat 't 'r kosten zou, daar was de huis-juffrouw wel voor. Nou nog mooi: dan betaalde ze maar eens geen huur. Welzeker. Moest ze haar maar van de woning af laten zetten. Dan kreeg ze heelemaal niks.

Op haar man was juffrouw Veer nu niet boos meer. Nee, die kon 't op alle manieren niet helpen.

Menschen — kinderen, was dat nou niet om 't uit te vloeken, dat 't zulluk prachtig weer bleef? En dat 't niet regenen wou, nou net vandaag niet?

